

60 let v atmosféře - Ústav fyziky atmosféry AV ČR slaví jubileum popularizací

24.4.2024 - Luděk Svoboda | Akademie věd České republiky

Ústav fyziky atmosféry AV ČR „rozbil“ svůj stan v budově na Národní třídě v Praze ve dnech 5. a 6. dubna 2024 u příležitosti oslav 60. výročí svého založení. Návštěvníky, od nejmladších až po věkem pokročilé, zábavnou formou seznámil s výzkumem, jenž se pohybuje od povrchu Země a „končí“ až ve vesmíru.

„Za šedesát let usilovné práce se stihne mnoho pozoruhodných věcí. Výročí je ideální příležitost, jak naše úspěchy přiblížit veřejnosti. Během akce na Národní jsme proto zájemcům ukázali rozsáhlý záběr našeho pracoviště,“ říká ředitel Ústavu fyziky atmosféry AV ČR Radan Huth.

Akce zájemcům ukázala, čím se pracoviště zabývá.

Tornádo i tajemné zvuky z vesmíru

Jak doplňuje David Píša z téhož pracoviště, akce byla jednou z větších k letošnímu výročí 60 let v atmosféře. Ústav fyziky atmosféry AV ČR ale plánuje i další, které budou s jubilejním rokem spojené. „Akce na Národní měla velkou mediální pozornost, měli jsme vstupy v České televizi, Českém rozhlase, plnili jsme profily na sociálních sítích Akademie věd. Trochu jsme sice ‚bojovali‘ s tím, že přednášky začaly během pátečního odpoledne, což bylo pro některé návštěvníky kvůli práci komplikované,“ říká David Píša a dodává, že sobotní program zase soupeřil s až letním počasím a pražským půlmaratonem. I tak ale byla účast více než solidní a Národní se zaplnila vědychtivými návštěvníky. A jak David Píša dodává, podle okamžitých reakcí se velmi dobře bavili a leccos nového se dozvěděli.

Ústav fyziky atmosféry AV ČR pokrývá rozsáhlou část výzkumu, zabývá se počasím, klimatem, horními partiemi atmosféry nebo procesy ve Sluneční soustavě. „Všechny výzkumy se prezentovaly prostřednictvím plakátů, které jsme zpracovali vizuálně atraktivně a srozumitelně,“ vyzdvihuje meteorolog Petr Zacharov, s nímž se můžete vydat i na Milešovku v podcastu Akademie věd ČR.

Společně s výstavou se konalo pásmo populárně laděných přednášek, které představily vybraná témata. Jak už na akcích tohoto pracoviště bývá zvykem, nechyběly drobné meteorologické pokusy, ukázka 3D modelů nových vědeckých sond nebo skutečná první československá družice MAGION 1. Pracoviště v poslední době také využívá interaktivní instalace, které přibližují výzkum elektromagnetických vln v kosmu, průzkum okolí planety Jupiter a jeho ledových měsíců nebo simulátor polárních září.

„Přednášky a grafické instalace jsme připravili hlavně pro žáky a studenty alespoň druhého stupně základních škol a dospělé. U experimentů se zabavily i mladší děti, čekalo je například ohnivé tornádo představující vznik slabých tornád či tajemné zvuky z vesmíru,“ upřesňuje David Píša.

Přednášky se konaly v sídle Akademie věd ČR na Národní třídě v Praze.

Šedesát let nad Zemí

Ústav fyziky atmosféry AV ČR vznikl v roce 1964, impulzem bylo založení Laboratoře meteorologie v Československé akademii věd, jež se zaměřovala na meteorologický a klimatologický výzkum. K ústavu, který sídlí v areálu ústavů Akademie věd ČR na pražském Spořilově, dále patřilo detašované pracoviště v Hradci Králové, meteorologická observatoř na Milešovce (více také v časopise *A / Věda*

a výzkum) a později i observatoř Kopisty u Mostu. Další výrazná proměna nastala v roce 1994, kdy se do ústavu včlenilo ionosférické oddělení z Geofyzikálního ústavu AV ČR, čímž se výzkum rozšířil na ionosféru, magnetosféru a blízký vesmír. Zároveň se součástí pracoviště stala telemetrická stanice Panská Ves, ionosférická observatoř Průhonice a meteorologická observatoř Dlouhá Louka.

Ředitel Ústavu fyziky atmosféry AV ČR Radan Huth vysvětluje, že se jeho pracoviště společně s dalšími institucemi zapojilo do nedávno opět podpořeného a úspěšného programu Strategie AV21 s názvem Vesmír pro lidstvo: „V něm se soustřeďujeme na prohlubování spolupráce v kosmickém výzkumu. Podílíme se například na vývoji a testování mechanismu pro Evropskou misi LISA, který zajišťuje přepínání mezi dvěma laserovými svazky – takzvaného Fibre Switch Unit Actuator – FSUA. Věnujeme se ale také popularizaci na všech velkých akcích, jako jsou Veletrh vědy a Týden Akademie věd, letos i v souvislosti s naším výročím.“

V posledních letech spolupracuje ústav s aplikační sférou a dále rozšiřuje spolupráci s mezinárodními organizacemi – například Evropskou kosmickou agenturou (ESA) nebo Francouzskou kosmickou agenturou (CNES). „Ústav fyziky atmosféry je respektovanou součástí Akademie věd a uznávaným výzkumným centrem mezinárodní úrovně, které stojí na skvělé práci svých vědců a vědkyň,“ uzavírá místopředsedkyně Akademie věd ČR Ilona Müllerová, která akci Národní zahajovala.

<https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/60-let-v-atmosfere-Ustav-fyziky-atmosfery-AV-CR-slavi-jubileum-popularizaci-00001>